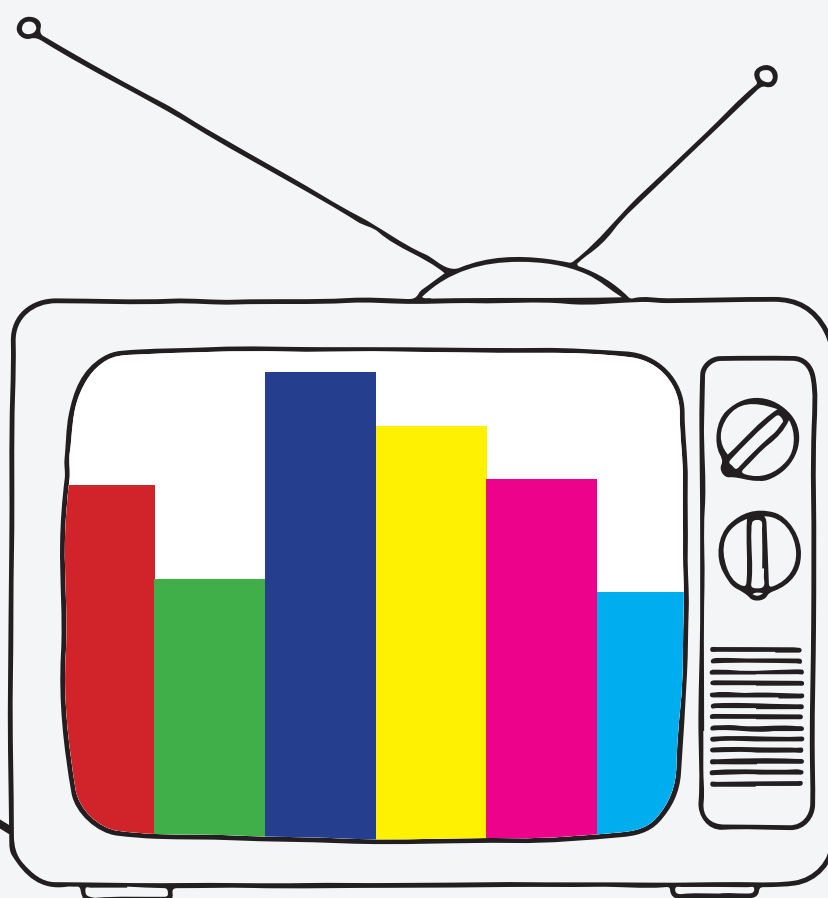

МРТ ВО ФУНКЦИЈА НА ГРАЃАНИТЕ

ИЗБОРИ 2016

МОНИТОРИНГ НА ИНФОРМАТИВНАТА ПРОГРАМА НА МРТ

ПЕРИОД

31 →

ОКТОМВРИ

→ 11

НОЕМВРИ

2016

Предмет на набљудување:

Дневник 2

ИЗБОРИ 2016: Мониторинг на информативната програма на МРТ1

Извештај број 2

1. Вовед и методологија

НВО Инфоцентарот, во рамки на својата програма за набљудување и анализа на медиумите, во периодот октомври 2016 – февруари 2017 година, спроведува мониторинг на информативната програма на јавниот радиодифузен сервис. „МРТ во функција на граѓаните“ е проект кој има за цел да утврди дали и до кој степен Македонската радиотелевизија, во рамките на информативната програма на првиот програмски канал на македонски јазик – МРТ1, ја остварува својата законска обврска да биде јавен сервис на граѓаните. Набљудувањето и анализата на известувањето на Македонската радиотелевизија е поддржано од Фондацијата Отворено општество Македонија.

Мониторингот го опфаќа периодот непосредно пред предвремените парламентарни избори, периодот на изборната кампања и периодот по изборите на 11 декември 2016 година. Предмет на мониторингот е централната информативна програма Дневник 2, како и дебатните емисии емитувани на првиот програмски канал на МРТ.

Овој втор извештај ги содржи наодите од мониторингот на известувањето на јавниот радиодифузен сервис во рамки на централната информативна програма Дневник 2, на првиот програмски канал – МРТ1, во периодот од 31 октомври до 11 ноември 2016 година. Врз селектираниот материјал на јавниот сервис е направена содржинско-квалитативна анализа со користење контекстуални индикатори за проверка и дополнување на наодите и резултатите. Исто така, користени се елементи на дискурзивна анализа за проверка на програмската рамка (*agenda setting*) на емитуваните содржини и клучните теми за кои е одделен простор во дневникот на МРТ1 во периодот пред кампањата за предвремените парламентарни избори.

2. Анализа на Дневник 2 на МРТ1

2.1 Клучни наоди

Во периодот 31 октомври – 11 ноември, во Дневникот 2 на МРТ1 доминираа политичките теми и изборите; Специјалното јавно обвинителство (СЈО); судовите, судските процеси (Ахмети - Богоевски, Зоран Божиновски, Пуч, Диво Населје, Детонатор), сослушувањата на поранешниот директор на Управата за безбедност и контраразузнавање (УБК), Сашо Мијалков, во Кривичниот суд и во СЈО и тужбата на судијата Иван Џолев против претседателот на Кривичниот суд, Владимир Панчевски; „сообраќајниот“ случај на дополнителниот заменик-министер Диме Спасов и Извештајот на Европската комисија за Македонија.

Економијата беше застапена, но во сенка на политичките настани. За економските теми се известува во средината на Дневникот, иако некои теми, како државниот и јавниот долг, беа најавени уште во почетната шпица на вестите. И во овој период, МРТ1 објавуваше информации и прилози за граѓански активности и иницијативи,

бараше ставови и мислења за определени актуелни теми (на пример, за Извештајот на Европската комисија за Македонија) на стручни лица од граѓанскиот сектор, а информираше и за случувањата во Утрински весник.

Анализата на објавените материјали покажува дека во Дневникот 2 на МРТ1 и натаму преовладува фактографскиот, описен, неутрален и балансиран тон на известување. Иако, приодот на „политички коректно“ и непристрасно информирање претставува чекор напред за јавниот сервис, сепак, новинарството во МРТ1 не смее да се сведе само на пасивно пренесување изјави и ставови на официјалните лица, туку треба постапно да се надградува со поголем проактивен, истражувачки и аналитички ангажман на новинарите.

Во централните вести на МРТ1 главно се застапени гледиштата и ставовите на различните засегнати страни, а повремено се консултирани и стручни лица. За определени теми, повремено главните засегнати страни, или одбиваат да дадат изјави (на пример, Сашо Мијалков не сакаше да одговара на новинарски прашања ниту пред ниту по сослушувањата во судот и во СЈО) или, пак, имаат селективен однос спрема медиумите (заменик-министерот Спасов, за неговиот „сообраќаен“ случај, даде ексклузивно интервју само на една телевизија, ТВ Нова). Ваквиот однос на претставниците од власта најчесто се појавува кај теми за кои постои исклучително голем интерес во јавноста, а кои имаат негативно влијание врз нивната репутација меѓу граѓаните.

Од аспект на субјекти присутни во вестите, анализата покажува дека преовладуваат министрите и другите државни функционери и институции, како и политичките партии, главно претставени преку СДСМ и ВМРО-ДПМНЕ. Партиите од „албанскиот“ политички блок се малку застапени. Се забележува благ пораст на критичкото опсервирање на работата на државните и локалните институции, додека позитивните информации за нивната работа се сретнуваат главно во прилозите посветени на јавните настани што тие ги организираат и на кои самите државни функционери ги промовираат и ги фалат своите политики. Сепак, честото присуство на државните функционери и нивниот обид да ја наметнат општествената агенда не смеат да продолжат и за време на изборната кампања, односно тие во никој случај не смеат да претставуваат поддршка за кампањите на владејачките партии.

2.2 Сослушувањата на поранешниот директор на УБК, Сашо Мијалков

Прилозите за судството и судските случаи (Ахмети - Богоевски, Зоран Божиновски, Пуч, Диво Насеље, Детонатор, тужбата на судијата Иван Џолев против претседателот на Кривичниот суд, Владимир Панчевски, сослушувањата на поранешниот директор на Управата за безбедност и контраразузнавање - УБК, Сашо Мијалков, во Кривичниот суд и во СЈО) особено оние со големо политичко значење, се застапени во Дневникот 2 на дневна основа¹. Во овие материјали е присутен неутрален и балансиран тон, а во содржината доминираат информациите и парафразите од соопштенијата и изјавите на претставниците на судската власт.

---

¹ „Повторно одложено рочиштето за случајот „Пуч“, овој пат на неопределено време“, 31.10.16; „Повторно одложено рочиштето за случајот Пуч“, 1.11.16; Врховен суд: Јавна седница за случајот „Детонатор“, 2.11.2016; Случај „Трезор“: Распит на осомничени во Кривичниот суд, 3.11.16; Продолжува судењето за „Диво насеље“, 3.11.16; „Мијалков сослушан за случајот Трезор“, 03.11.16; Судија тужи судија, 03.11.16; „Судство – Кривичната од судијата Џолев е во обвинителството“, 3.11.2016.

Една од централните теми беше распитот на поранешниот прв човек на УБК, Сашо Мијалков, во Кривичниот суд во Скопје² и во Специјалното јавно обвинителство³. Оваа тема беше ударна вест во Дневникот 2, на 3 и 4 ноември, иако не беше сместена во главната најава на вестите на денот.

„Поранешниот директор на УБК, Сашо Мијалков, беше на распит во скопскиот Кривичен суд како еден од осомничените за случајот Трезор. Специјалното јавно обвинителство бара мерки на претпазливост.“⁴

„Поранешниот прв човек на Управата за безбедност и контраразузнавање, Сашо Мијалков, попладнево на распит во Специјалното јавно обвинителство, за предметот Тортура. Овој случај се однесува на апсењето на Љубе Бошкоски. Не се откриваат повеќе детали за текот на сослушувањето... Мијалков во присуство на адвокатот Никола Додевски беше сослушан во врска со предметот Тортура, каде што е првоосомничен. Според Специјалното обвинителство, поранешниот директор на УБК, еден ден по изборите во 2011 година, наредил сурово и нечовечко апсење на лидерот на Обединети за Македонија, Љубе Бошковски, а освен Мијалков, во овој случај, според СЈО, бил инволвиран и командантот на полициските Алфи, Ивица Антевски, викан Пуки.“⁵

Во известувањето за оваа тема доминираа неутралниот тон и содржини кои ги рефлектираат главно ставовите на органите што ги водат случаите. Отсуствуваше ставот на Сашо Мијалков, како засегната страна, затоа што тој одби да разговара со новинарите, и пред и по сослушувањата.

„Поранешниот шеф на тајната полиција Сашо Мијалков, по два часа распит во Специјалното обвинителство си заминува без да даде изјава за медиумите и накусо искоментира дека тоа ќе го стори во друга прилика.“⁶

2.3 Случајот на дополнителниот заменик-министер Диме Спасов

Ваквиот однос на претставниците од власта се појавува кај теми за кои постои исклучително голем интерес во јавноста, а кои имаат негативно влијание врз нивната репутација меѓу граѓаните. Таков е примерот и со „сообраќајниот“ случај на дополнителниот заменик-министер, Диме Спасов. Во серијата прилози на МРТ1 за овој случај понекогаш отсуствуваше страната на министерот, зашто тој не даваше изјави, за потоа да бидат пренесени неговите ставови од интервјуто што тој го даде само за ТВ Нова.

На 31 октомври, на пример, во прилогот *„Ременски бара оставка од Спасов“*, МРТ1 информира за ставовите на министерката за труд и социјална политика, Фросина Ташевска-Ременски, и за барањето Спасов да понесе одговорност. На ова барање се огласи само Агенцијата за вработување додека позициите на Спасов отсуствуваа. Во наредните денови, МРТ1 ги објавуваше изјавите на министерот за внатрешни работи,

² „Мијалков сослушан за случајот Трезор“, 3.11.2016.

³ „Мијалков на распит во СЈО“, 04.11.16.

⁴ „Мијалков сослушан за случајот Трезор“, 3.11.2016.

⁵ „Мијалков на распит во СЈО“, 4.11.16.

⁶ Исто.

Оливер Спасовски, и соопштенијата на МВР за овој случај, проследени со ставовите на Спасов, преземени од интервјуто за ТВ Нова и со реакциите на неговата партија.

„МВР поднесе три прекршочни пријави за Диме Спасов. Според министерот Спасовски тие произлегле од разгледаниот доказен материјал. Дополнителниот заменик министер – министер за труд и соција, денеска, во телевизиско интервју рече дека бил цел на криминална местенка.“⁷

„Случајот со Диме Спасов е класична криминално-полициска местенка, смета ВМРО-ДПМНЕ. Владејачката партија побара министерот за внатрешни, Оливер Спасовски, и шефот на Алфите, Примислав Димовски, да си поднесат оставки за, како што велат од партијата, да се врати довербата во полицијата.“⁸

2.4 Државните институции и политичките партии

МРТ1 ги следи на дневна основа активностите на носителите на јавни функции. Во центарот на вниманието во овој период главно беа претседателот на државата, претседателот на Владата⁹, работата на министрите и на другите високи државни функционери.

Потребно е да се напомене дека за темите во кои се јавуваат спорови меѓу носителите на владини функции од партиите на власта и на опозицијата¹⁰, МРТ1 известува неутрално, со редовно отстапување простор за реакција или демант од засегнатите страни. Отсуствува новинарскиот истражувачки и аналитички ангажман кој би обезбедил дополнителни информации, аспекти, гледишта и ставови, би ја надминал „црно-белата“ слика на партиите и би им овозможил на граѓаните посеопфатен поглед за конкретните проблеми и теми.

Се забележува благ пораст на критичкото опсервирање на работата на државните и локалните институции, додека позитивните информации за нивната работа се сретнуваат главно во прилозите посветени на јавните настани што тие ги организираат и на кои самите државни функционери ги промовираат и ги фалат своите политики. Сепак, честото присуство на државните функционери и нивниот обид да ја наметнат општествената агенда не смеат да продолжат и за време на изборната кампања, односно тие во никој случај не смеат да претставуваат дополнителна директна поддршка за кампањата на владејачките партии.

Првиот телевизиски канал на јавниот сервис продолжи со редовното информирање за активностите околу предвремените парламентарни избори закажани за 11 декември 2016. Информациите се објавуваат на дневна основа и главно ги покриваат активностите на одговорните институции и на политичките субјекти. МРТ1 информира за темата која е горлив предмет на политичка борба меѓу двете најголеми партии од власта и опозицијата, т.н. спорни гласачи. Јавниот сервис за оваа тема известуваше неутрално и балансирано.

⁷ „МВР : Прекршочни пријави за Диме Спасов“, 3.11.2016.

⁸ „ВМРО-ДПМНЕ: Класична криминално-полициска местенка“, 4.11.2016.

⁹ „Средба меѓу македонскиот и кинескиот премиер“, 4.11.2016; „Средби на Димитриев со Кечијанг, Борисов, Соботка, 5.11.2016.

¹⁰ „Прес конференција – Љупчо Николовски бара одговорност од агенцијата за храна“, „Агенција за храна и ветеринарство – Пијалоците се безбедни и лабораториски испитани“, 4.11.2016.

„Има или не проблематични гласачи. Најголемите партии од власта и опозицијата повторно ги вкрстија копјата. Секоја со своите математики. Фантомските гласачи од избирачкиот список повторно тема за партиски препукувања. Од ВМРО-ДПМНЕ тврдат дека зголемениот број гласачи на избирачкиот список споредбено со претходниот циклус се доказ дека нема фантоми. Од СДСМ враќаат, ДИК најде 30.000 кои не постојат и 170.000 што се иселени од државава.“¹¹

Активностите на опозициските партии и на помалите парламентарни и вонпарламентарни партии беа редовно следени¹². Конгресот на СДСМ на кој беа дефинирани изборните листи на оваа партија беше ударна вест во Дневникот 2 на 6 ноември¹³.

Јавниот сервис редовно ги следеше активностите на претседателот на владејачката партија ВМРО-ДПМНЕ и на другите претставници на оваа партија¹⁴, а информира и за годишната конференција на Унијата на жени на ВМРО-ДПМНЕ, исто така на 6 ноември¹⁵.

Информациите за активностите на албанските партии се спорадични¹⁶ и далеку поретки од оние за активностите на „македонскиот“ политички блок¹⁷. МРТ1 информираше за оформувањето на коалициите и активностите на т.н. „трет блок“¹⁸, за актуелните случувања во другите вонпарламентарни партии¹⁹, а известуваше и за поплаките на Демократскиот сојуз за притисоци врз нивното членство од страна на владејачката партија²⁰.

2.5 Извештајот на Европската комисија за Македонија

Годишниот извештај на Европската комисија (ЕК) за напредокот на државата во реформските процеси во 2016 година беше една од централните теми во овој период на мониторинг. Темата беше обработувана неколку денови пред објавата на извештајот и главно беше коментирана од страна на носителите на јавни функции и партиските претставници.

„Беспрекорно спроведени избори за условена препорака за земјава, ова го очекува вицепремиерот за евроинтеграции Арбер Адеми. На брифинг со новинарите, првиот човек на Секретаријатот за европски прашања потенцираше дека не мисли оти препораката ќе биде одземена и оти

¹¹ „За ВМРО-ДПМНЕ нема, за СДСМ има фантомски гласачи“, 31.10.2016.

¹² „Средба Заев-Фајон – Фер и демократски избори и легитимна влада“, 4.11.2016; „Коалиција за правда и промени – Намалување на судските трошоци за граѓаните“, 4.11.2016; „Љупчо Николовски – Селективна исплата на субвенции“, 31.10.2016; „Заев – Гасификација на Македонија“, 5.11.2016.

¹³ „СДСМ – Конгрес за дефинирање на пратеничките листи“, 6.11.2016.

¹⁴ „ВМРО ДПМНЕ – Набавка на медицинска опрема“, 31.10.2016; „СДСМ – Нема средства за ветувањата на Груевски“, 31.10.2016; „Груевски на средби со европатеникот Фленкенштајн“, 4.11.2016.

¹⁵ „Годишна конференција на Унијата на жени“, 6.11.2016.

¹⁶ „Ахмети уверен дека ќе победи на избори“, 6.11.2016.

¹⁷ „Мендух Тачи – Ќе има вреднување на изборниот процес“, 4.11.2016.

¹⁸ „Формирана коалицијата ВМРО за Македонија“, 4.11.2016; „Коалицијата за промени и правда излезе со проглас“, 6.11.2016.

¹⁹ „Македонска акција – Обвинителство за криминалната приватизација“, 5.11.2016.

²⁰ „Демократски сојуз – Притисоци врз членство од владејачката партија“, 7.11.2016.

ЕК во официјалниот документ ќе ги нотира сите сработени и несработени задачи.“²¹

За оваа тема, МРТ1 консултираше и независни експерти и аналитичари кои придонесоа за плурализмот на релевантни ставови и мислења во вестите на јавниот сервис²².

На денот на објавување на извештајот, МРТ1 објави низа прилози посветени на оваа тема, како и реакции на главните политички субјекти во земјава и во странство.

„Осма препорака за Македонија и втора условена. Европската комисија ги објави извештаите за напредокот на земјите кандидатки. Отпочнувањето на преговорите за членство е условено со веродостојни избори во декември, со исполнувањето на договореното во Пржино, со спроведување на итните реформски приоритети.“²³

„Да се исполнат обврските за препораката да стане безусловна, рече европскиот амбасадор во земјава Самуел Жбогар. Оцени дека кризата трае предолго. Државните институции треба да ја вратат кредибилноста.“²⁴

Во известувањето на јавниот сервис за Извештајот на ЕК отсутствуваше подлабока анализа на содржината, забелешките и препораките вградени во овој документ.

2.6 Економија

Економијата беше застапена во Дневникот 2, но во сенка на политичките настани. За економските теми се известуваше во средината на вестите, иако некои теми, како, на пример, државниот и јавниот долг, беа најавени уште во најавната шпица.

Информативната редакција на МРТ1 направи напори темата за државниот и јавниот долг да биде квалитетно покриена со ставови и информации од повеќе страни и експерти, како и со анализа на овој процес во претходниот период.

„Државниот долг на Македонија достигна безмалку 42 проценти од БДП, а јавниот е 50,6 насто. Растот во третиот наспроти претходниот квартал, Министерството за финансии го објаснува со јулската еврообврзница издадена за покривање на буџетскиот дефицит и враќање на кредити. Дополнителниот заменик министер Наумов предупредува дека е надмината критичната граница и бара фискална консолидација.“²⁵

Состојбите во компанијата „Југохром“ и статусот на вработените беа тема во Дневникот 2, а беа објавени и информации за потребата од дигитална трансформација на фирмите, за берзите, за инвестициите, за пазарот на капитал, за намалувањето на бројот на малите и средни претпријатија и др.

²¹ „Адеми: Очекувам условена препорака“, 4.11.2016.

²² „Аналитичарите очекуваат условена препорака“, 5.1.2016 (Ивица Јосифовски, универзитетски професор, Борјан Маричиќ, МЦЕО).

²³ „ЕК со условена препорака за Македонија“, 9.11.2016.

²⁴ „Жбогар: Препораката да стане безусловна“, 9.11.2016.

²⁵ „Објавени податоците за државниот и за јавниот долг“, 31.10.2016.

2.7 Граѓанскиот сектор и други теми

И во овој период, МРТ1 објавуваше информации и прилози за граѓански активности и иницијативи, а, исто така, бараше ставови и мислења за определени актуелни теми (на пример, за Извештајот на Европската комисија за Македонија) на стручни лица од граѓанскиот сектор.

„Нереални ветувања и злоупотреби од партиите во предизборниот период покажало истражувањето на граѓанската Цивил. Политичарите ова го користиле за да добијат повеќе гласови. Биле анкетирани граѓани, невладини организации, синдикати, експерти, политички партии. Според Цивил, застрашува фактот што граѓаните за ветување или незначителна добивка го газат своето достоинство.“²⁶

Во овој период на мониторинг, МРТ1 информираше и за случувањата во издавачката куќа МПМ и во Утрински весник, по најавата за можно отпуштање на вработените и затворање на весникот, како и за реакциите на колегите и медиумската заедница²⁷.

---

²⁶ „Истражување на Цивил – Ветувања и злоупотреби во предизборниот период“, 31.10.2016.

²⁷ „Реакција за Утрински – Медиумската заедница се солидаризира со колегите“, 8.11.2016.